

Plukovník Ing. Karel K o z á k

Problémy vojenské teorie

Zamyšlení nad několika články ve VR

V souvislosti se změnami vojenskopolitické situace v Evropě a ve světě se nutně musí měnit i úkoly armád. Vcelku dobře je v Armádě ČR zvládnuto to, co bychom mohli zařadit pod stránku formální. Jedná se o novou organizační strukturu, snižování počtů osob a techniky, případně redislokaci. Chybí mi však kontinuita se stránkou obsahovou. Zde mám na mysli teorii. Když budeme mít novou armádu, budeme ji muset používat jinak, než tomu bylo doposud. Vždyť nová armáda se vytváří v novém vojenskopolitickém a bezpečnostním prostředí, které nutně vyžaduje nové způsoby činnosti. A k tomu by nám měla přispět nová teorie.

Jsem rád, že se ve Vojenských rozhledech postupně začínají objevovat články, které se dotýkají i této oblasti. I tím, že se upozorňuje na problémy, které se realizací stránky formální otevřely a dosud nejsou řešeny. Abychom dospěli k nějakému výsledku, je potřebné ujednotit názory, vytvořit pracovní týmy a jednat tak, aby výsledná teorie pro činnost armády byla skutečně kvalitní, odpovídala současnosti a také byla dostatečně progresivní do blízké budoucnosti.

Ve VR č. 1/94 jsem si přečetl článek pplk. doc. Ing. Karla Kotka, CSc. pod názvem „OPZHN ano, nebo ne“. Velmi se mi líbilo uspořádání článku, jeho obsah a hlavně vysvětlení místa a úlohy OPZHN v současné době. Plně souhlasím s autorem, že OPZHN své místo neztratilo a je v armádě oprávněné. Trochu mne však zarazilo, že svým článkem nepřináší nic nového.

Uvedený článek mne utvrzuje v názoru, že *v teorii se úzkostlivě držíme všeho zastaralého, známého a prověřeného praxí. Ovšem také se domnívám, že zde chybí odvaha přijít s něčím novým.* A tak v armádě mají nadále hlavní místo pojmy jako je úder, palebné ničení, boj apod. Sice mluvíme o strategii míru, o snižování nebezpečí vojenských ohrožení, ale v teorii to patrně není. Přitom je nám známo, že většina evropských armád se připravuje i na plnění jiných úkolů než jen bojových.

Abych nebyl špatně pochopen - nepopírám bojové úkoly armády, ale myslím si, že zase všechno není jen bojovou činností. Jsem pro umírněnost ve vyjadřování.

Ačkoliv nejsem příznivě nakloněn tendencím přejímat všechno ze Západu, chci upozornit na **americký předpis FM 100-5, Operace, ale rok vydání 1993.** Ten již reaguje na současnou dobu. Třeba i tím, že vedle vojenských operací zahrnuje i operace nevojenské. Ale také tím, že věnuje pozornost ochraně. Na základě zkušeností z války v Perském zálivu se např. řeší otázky ochrany před účinky půso-

bení vlastních zbraní. To může být pro nás příkladem, jak se operativně přizpůsobit novým podmínkám.

Potřeba nové vojenské terminologie

V tomto článku bych chtěl upozornit pouze na některé teoretické problémy, které podle mého názoru již neodpovídají současným podmínkám a bylo by potřebné je teoreticky rozpracovat.

● Nejprve se budu zabývat pojmem **palebné ničení**. Téma je jistým způsobem rozpracováno v článku plk. gšt. Ing. Milana Kubeši, zveřejněném ve VR 3/93, str. 69. Autor vcelku dobře rozpracovává mechaniku důsledků naplnění tohoto pojmu v praxi - činnost zvláštní skupiny a dokumentace pro palebné ničení.

V žádném případě nezavrhují nutnost plánování a koordinace při použití prostředků působení na nepřítele. Ale jsem proti současnému pojetí. Palebné ničení bylo snad vhodné v době masového používání ničivých prostředků. Ted' bychom se raději měli vrátit do reality.

Moje názory na uvedený pojem jsou negativní. Původ pojmu vidím v překladu z ruského jazyka. Jeho plný význam chápu v tom, co se děje v současné době v bývalé Jugoslávii. Zde se skutečně jedná o palebné ničení, kde se přesně, metodicky a s velkým zadostiučiněním ničí především civilní cíle, osoby, majetek, budovy, vše, co je na protější straně. Zde má tento pojem plné uplatnění. Žádná střela nemine cíl - vždy něco zničí.

Pojem palebné ničení podle mne přesně vystihuje danou činnost, úkol palby a nebere v úvahu, že úkol nebude splněn, když střela nezasáhne cíl. Palba měla vždy více úkolů. Např. bořit, přehrazovat, varovat atd. Proč zdůrazňovat jen jeden úkol?

Dříve se boj skládal z palby a pohybu. To byla základní činnost vševojskových jednotek. Boj podporovalo palbou dělostřelectvo a letectvo. Další druhy vojsk boj zabezpečovaly - REB, ženisté, chemici, logistika. Takové uspořádání je např. v armádě německé. Je dostatečně logické a plně vystihuje působnost druhů vojsk v boji. Proč bychom raději neměli používat pojmu **palebná podpora**? Pojem je i mírnějším vyjádřením činnosti pro současnou dobu.

Ničení nepřítele se provádí různými způsoby. Nepopírám, že palba je nejdůležitější. Svě místo má i bombardování, použití min a náloží, ručních granátů. Ale existují i další možnosti: chemické a bakteriologické zbraně, mechanické způsoby. Nakonec na nepřítele se dá působit i neletálními zbraněmi.

Pro palebné ničení se ve štábech vytvářely zvláštní skupiny, zpracovávala se a vedla velmi pracná dokumentace. Z praxe vím, že to byla neúčelná činnost. V tomto procesu mělo výsadní postavení dělostřelectvo. A tak pojem palebné ničení musí být zachován proto, aby se výsadní postavení udrželo? Jsem proti použití tohoto pojmu zejména z hlediska stylu práce, který je s ním spojen.

● Vráťm se nyní k **OPZHN**. Na rozdíl od uvedeného autora článku předpokládám jiné řešení. Všeobecná opatření vyjmout z rámce OPZHN. Opatření zvláštní v něm ponechat. Vnitřní struktura by se ovšem mohla upravit. Navrhuji to mimo jiné

proto, že neznám žádné vlastní prostředky OPZHN pro ničení (obsah všeobecných a zvláštních opatření je uveden ve VR 1/94).

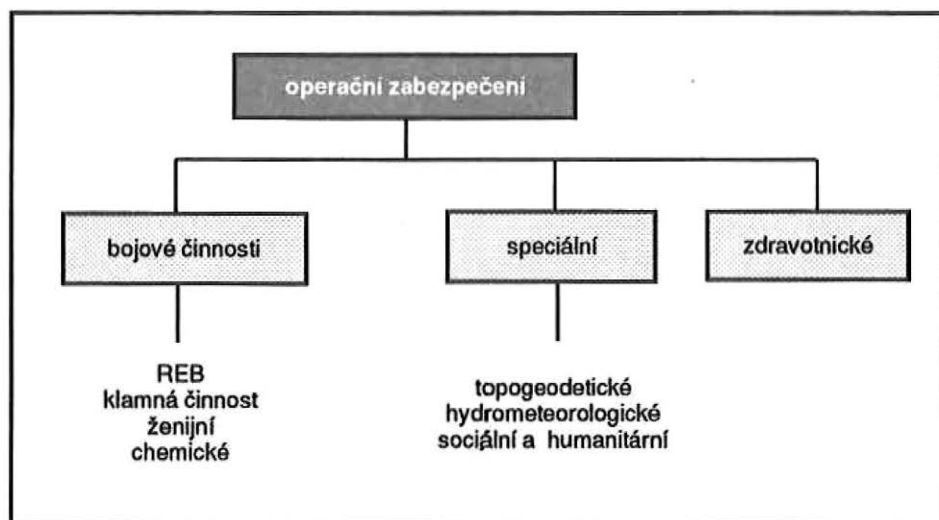
● Obdobným způsobem se obracím na **REB**. To si ve svých úkolech také staví na první místo ničení. Má snad nějaké vlastní prostředky pro ničení? Domnívám se, že svými prostředky nenaplní všeobecně chápáný význam slova ničení.

Zaměřil jsem se na tyto tři oblasti, protože v nich vidím jistou provázanost. Z dosud platné teorie vyplývá, že když vypálená střela zasáhne baterii, používající jadernou munici, jde o OPZHN. Když zasáhne radiolokátor, jde o **REB**. Kam zařadit stav, když nezasáhne žádný cíl?

Z této krátké úvahy mi vychází závěr, že *naše teorie je neuspořádaná, ovlivňovaná různými tendenčními názory a výklady, že zde dochází k matení pojmů*. Měli bychom nechat každému jeho odpovědnost a z toho vyplývající úkoly.

● V dalším považuji za potřebné se zabývat problematikou **zabezpečení**. Já je chápu jako činnost, vytvářející podmínky pro činnost návaznou. Tak, že dodavatel či producent není hlavním spotřebitelem. Jaké jsou příklady? Logistika zabezpečí munici, PHM, proviant. Materiál však používá pěchota, tankisté a další. Způsoby využití již logistika neovlivní. Ženíšté postaví most nebo upraví komunikace, **REB** zaruší rádiové sítě. Vše je ve prospěch činnosti někoho jiného. Tato představa mne vedla k myšlence pozměnit dosavadní uspořádání zabezpečení na operačním stupni. Používám k tomu pojem *operační zabezpečení* (viz **obr. 1**).

Současně by bylo vhodné zavést u všech druhů nový obsah činnosti. Např. pro chemické a ženijní zabezpečení stanovit pouze to, co vykonává příslušný druh

Obr. 1

vojska, a ne to, co se týká přímo ochrany osob (okop pro ležícího střelce, ochranná maska).

Z dosavadního rozdělení jsem vypustil OPZHN, které zařazuji do nově vytvořené kategorie **OCHRANA VOJSK**. Dále zpravodajské zabezpečení, které má vhodnější umístění v pod systému velení (obdobu amerického C3I).

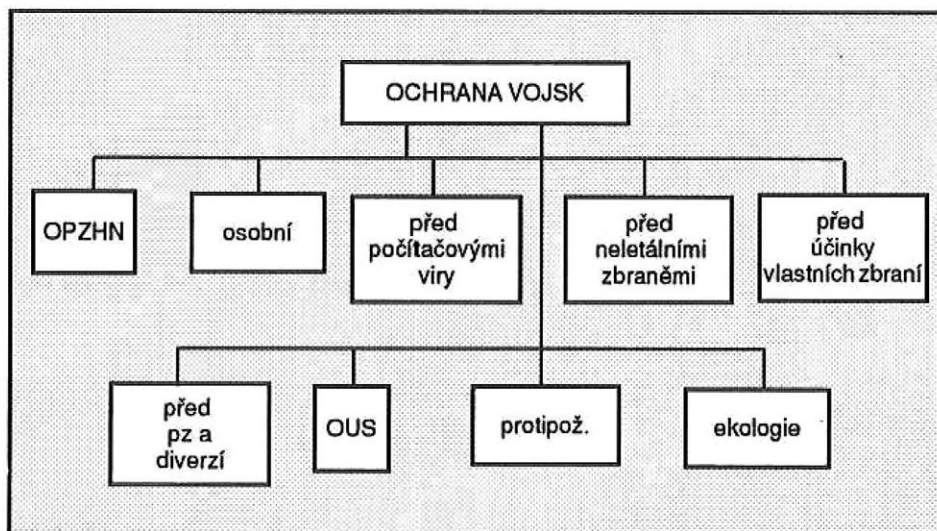
Jsem si vědom, že pojem radioelektronický boj významově není slučitelný s pojmem zabezpečení. Ale z hlediska svého poslání tento druh boje vlastně vytváří podmínky pro činnost ostatních. Obdobně chápu zařazení klamné činnosti.

Sociální a humanitární zabezpečení uvádím proto, že i v těžkých válečných podmínkách je potřebné dodržovat normy válečného práva, dohody, vztah k obyvatelstvu, kulturním hodnotám. Situace v bývalé Jugoslávii je varující.

● Do operačního zabezpečení záměrně nezařazuji celou **oblast logistiky**. Obsahem činnosti a zařazením v AČR má právo na samostatné postavení.

Ochrana vojsk

Vzhledem ke změně vojenskopolitické situaci dochází ke změnám v poslání armád. V nové demokratické armádě je potřebné skutečně zajistit odpovídající místo pro člověka. To hlavně je chránit jeho život. Tedy již ne splnění úkolu za každou cenu, i těch největších ztrát. Proto uvažuji nad vytvořením pod systému ochrany vojsk. Po rozpracování by mohl být uveden v předpisech jako samostatná část. Předkládám návrh možného rozdělení (viz obr. 2).

Obr. 2

OPZHN již svým názvem má plné oprávnění k zařazení do tohoto podsystemu. Samotný pojem ochrana není adekvátní pojmu ničení, jak je uváděno ve Všeobecných opatřeních. Jeho Zvláštní opatření se zde mohou plnohodnotně uplatnit.

Osobní může zahrnovat všechna opatření, která se týkají člověka: použití PCHOJ, okop, zamaskování, použití neprůstřelné vesty apod.

Neletální zbraně se postupně stávají reálnou hrozbou. Rychlý rozvoj technologií tomu napomáhá. Zde je potřebné se dívat i do budoucnosti, abychom nebyli překvapeni.

Počítačové viry jsou realitou, která se nevyhýbá ani armádě. Nepůsobí sice přímo proti člověku, ale mohou velmi negativně ovlivnit jeho činnost a tím působit nepřímo.

Ochrana před účinky vlastních zbraní je novým prvkem. Vychází zejména ze zkušeností z války v Perském zálivu. Je potřebné předejít zbytečným ztrátám z vlastní činnosti. Ty jsou obvykle důsledkem selhání lidského faktoru, nedostatečné organizovanosti ale i vlivem zanedbaného technického vybavení (přístroje pro určení vlastní polohy, odpovídače pro pozemní techniku a další).

Mnohem větší pozornost je potřebné věnovat *činnosti průzkumných a diverzních skupin*. K tomu je nutné přijímat odpovídající opatření. Je lepší, když jsou předem připravena a promyšlena.

K zamyšlení je ještě otázka *ochrany civilního obyvatelstva* jako jednoho z nových úkolů pro armádu.

Nekladl jsem si za cíl rozebrat podrobně jednotlivé oblasti a přesně vymezit obsah. Jen ukázat jeden z možných přístupů. Navrženou strukturu podsystemu také nepovažuji za dokonalou. Jsou to však náměty pro další práci. Smyslem této krátké úvahy bylo zaměřit pozornost na **problematiku teorie vojenského umění**. V současné době se připravuje návrh nového operačního předpisu. V návaznosti bude pokračovat rozpracování předpisů na nižších úrovních. To je správné, ale považoval bych za vhodnější, kdyby teorie více předcházela svému praktickému uplatnění. Využíváním dřívější teorie a pojmového aparátu se obtížně dostaneme na úroveň současných požadavků na armádu.